

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд на тема:

***„Развитие и оценяване компетенциите на учениците
в обучението по волейбол“***

**за придобиване на образователната и научна степен
“Доктор”**

***Докторант: Христо Николов Николов
Рецензент: проф. Кирил Костов, д.н.***

I. Актуалност и значимост на разработвания в дисертационния труд проблем.

Избраният за изследване научен проблем от докторанта Христо Николов има своята дидактическа значимост и актуалност. И това се отнася не само за теоретичната обосновка на проблема, свързана с ефективността на двигателното обучение, но най-вече от това изследване ще имат полза учителите, които ще разполагат с едно ръководство за работа в чисто практико-приложен аспект. Както отбелязва и самият автор „...направеният контент-анализ на литературните източници по проблема за обучението по волейбол показва, че липсват научно-обосновани методики за ефективно обучение по този спорт в прогимназиалния етап на основната образователна степен“. Към всичко това, като се прибави и необходимостта от своевременно и точно оценяване на знанията, както и на овладените двигателни и спортно-технически умения, заедно с тяхното измерване и контрол с цел да се осигури необходимата информация за управление на спортно-педагогическата дейност в училище, говори недвусмислено за научната и практическа полза от това изследване.

Моята осведоменост по тази проблематика ми дава също така още едно основание да подчертая, че задълбочени и целенасочени научни изследвания, отнасящи се до разработването и апробирането на комплексни образователни технологии в обучението по волейбол в рамките на учебно-възпитателния процес по физическо възпитание и спорт в училище не са правени у нас, което още веднъж показва необходимостта от подобни научни изследвания и определя тяхната перманентна актуалност и дидактическа значимост.

Ето защо всеки опит за изследване, моделиране и оптимално управление на тази дейност заслужава одобрение и има своята логика и аргументи за реализация. Такава е и моята гледна точка от която ще анализирам и оценявам идеите и резултатите в дисертационния труд „Развитие и оценяване компетенциите на учениците в обучението по волейбол“

II. Съдържание и оценка на дисертационния труд

Най-общо може да се каже, че в представения дисертационен труд се разглежда един сравнително познат, но все още решен незадоволително, проблем в теорията и практиката на обучението по волейбол в училище. Точно в тази посока са и амбициите на докторант Николов, който умело е използвал каузалния анализ при търсенето и аргументирането на различни възможности за оптимизиране на управлението на този процес в училищни условия.

Дисертационният труд е оформен в едно книжно тяло с обем от 213 страници, от които 177 основен текст, 12 страници ползвана литература (99 източника на кирилица, 18 на латиница и 9 интернет-сайта) и 23 страници приложения. Структуриран е в увод (постановка на проблема), три основни глави, заключение, изводи и препоръки с подчертани приноси моменти. Посочени са също така ползваната литература и приложенията към основния текст. Като обем, структура и логика на изложението представената дисертация напълно отговаря на общоприетите изисквания за такъв род разработки.

В **„Постановка на проблема“** авторът очертава по един лаконичен, но строго логичен начин, неговите изследователски намерения, като убедително обосновава научната и приложната стойност на проведеното изследване. Много висока оценка заслужава също така и демонстрираната от докторанта методологическа грамотност при очертаването на обхвата на изследването и формулирането на неговите научно-методологически и методически параметри (цел, задачи, обект, предмет, етапност и методи на изследването). Критичният и детайлно претенциозен поглед към написаното в тази част на дисертацията може да ни даде и известно основание за търсене на по-голяма конкретност при формулировката на хипотезата. Това обаче, не е голям „научен грях“, като се има предвид, че правилното и ясно очертаване и формулиране на една научна хипотеза е доста трудна изследователска задача и не винаги е по силите на един млад изследовател.

В глава първа (*„Обучението по волейбол в училищното образование“*) в обем от 38 страници е направен много обстоен и логически обоснован анализ на съвременното състояние на проблема за двигателното обучение и по-конкретно за обучението на учениците в спорта волейбол. Заслужава положителна оценка хрумването на автора да разгледа проблема за обучението в контекста на идеята за възможностите на компетентностния подход при реализирането на този процес. Или както самият той отбелязва, че е важно не само ученикът да има определени знания, но още по-важно е той да знае какво да прави с тези знания (стр.17). Ползена информация за заинтересования читател има в подточката *„Обучението по волейбол в образователния курикулум.“*(стр.37), където авторът доста сполучливо анализира изискванията на ДОИ за учебно съдържание и мястото на обучението по волейбол в покриването на тези изисквания за постигане на общоспортната образованост на учениците.

Особено добро впечатление прави желанието и реализацията на автора да идентифицира и подреди системно ключовите компетенции във волейболната игра, което аз приемам като заслужаваща особено внимание иновация при разглеждането на проблема (табл. 3,4,5 и 6).

Цялата широкообхватна библиографска справка и аналитичния литературен обзор в първата глава са направени не само върху фундаменталните литературни източници по изследваната проблематика, но така също и на основата на данни от редица, по-частни и непряко свързани с темата на изследването публикации, но имащи отношение към проведеното изследване.

Като цяло ще обобщя, че одобрявам логиката, стила и фактологията, представена в глава първа. Незначителните ми забележки към написаното в тази глава се отнасят най-вече към факта, че при някои позовавания на отделни автори (стр.13,38, 39,113 и др.) в началото на изказа (изречението) се посочват имената на автори, които са изследвали даден проблем, а след това накрая отново са изписват техните имена. Има дублиране, което е излишно.

Във **втората глава** ("Технология за развитие и оценяване компетенциитев обучението по волейбол"- 56 стр.), в своята логична последователност, са представени теоретичните постановки на обучението като образователно-възпитателен процес. За написаното в тази глава могат да се посочат редица положителни моменти, като на първо място трябва да се изведе изборият от автора подход теоретично да обоснове и в ясно очертана хронология технологично да представи реализацията на тази идея. Това се отнася най-вече както за представения „...проект за развитие на ключовите компетенции“, така също и за „...технологичния модел за развиване на ключовите компетенции“ с възможностите за „текущ контрол по време на обучението“ и за заключителното оценяване, реализирано чрез т.н. „...точкова система за оценка на усвоеност на компетенциите от волейболната игра“. Напълно убеден в стойността

на написаното в глава втора на дисертацията, ще препоръчам на автора, при бъдещо публикуване на този труд под формата на монографично изследване, да избегне излишното повтаряне на пределно известни общи теоретични постановки за „принципите на обучение“ (стр.78-80) „етапите на обучение“ и „видовете учене“ (стр.82-94) „методите за обучение в спортно-технически действия“ (стр.109-111), както и за частите на урока (стр. 111-115)....., **а само да се посочат особеностите им при обучението по волейбол, ако има такива (!?)**. Все пак, това е дисертация, а не е учебник ? Освен това, по-добре е да се посочват първоизточниците, вместо някои недотам сполучливи „кавъри“ (стр. 94 и др.).

Третата глава, като най-съществена и приносна част от дисертацията, е в обем от 38 страници и е посветена изцяло на емпирична проверка на теоретично обосноваването във втора глава проект и технология за формиране и оценяване на ключовите компетенции за практикуване на волейболната игра. И точно в тази част на дисертацията докторантът показва своите доста добри познания и умения да подготвя и реализира емпирично изследване по всички правила и изисквания на научно-изследователската дейност. Това се отнася както за разработения и апробиран тест за диагностика на знанията, така също и за извършената проверка за надеждността на използваните тестове за диагностика на двигателните умения. Като прибавим към всичко това и открито демонстрираната методологическа и математико-статистическа компетентност на докторанта при формирането на групите за изследване и проверка на емпиричното разпределение, както и при проверката за сравнимост на резултатите, чрез t-критерия на Стюдънт, можем без колебание да се доверим на получените в изследването резултати и на направения от докторанта висококомпетентен и количествено аргументиран анализ. Написаното в трета глава респектира със своята логика и математико-статистическа обоснованост.

На разработената система за оценяване на ключовите компетенции във волейбола също трябва да се постави много добра оценка и да се отбележи нейният приносен характер.

Обобщавайки казаното до тук ще отбележа, че в представения дисертационен труд се открояват приноси, както по посока на иновационни идеи и алтернативни възможности в методиката на обучение, така също и приноси с приложен характер, които от позициите ми на изследовател на спортно-педагогическата дейност оценявам доста високо.

Най-общо тези приноси могат да бъдат формулирани както следва:

1. Разкрита е същността и ролята на компетентностния подход в обучението по волейбол, насочена към формиране и развитие на ключови компетенции, необходими за постигането на личностно значими образователни резултати.

2. Разграничени и идентифицирани са четири ключови за волейболната игра компетенции (компетенция за подаване, компетенция за начален удар, компетенция за нападение и компетенция за блокада), необходими на учениците за пълноценното им участие в играта.

3. Разработен е проект за развиване на ключови компетенции в три аспекта – концептуален, съдържателен и процесуален, приложим в обучението по волейбол на учениците от прогимназиалния етап на основната образователна степен.

4. Въз основа на проведения спортно-дидактически експеримент е разработена образователна технология за обучение по волейбол, адаптирана за нуждите на физическото възпитание и спорта в прогимназиалния етап на основната образователна степен.

5. Изготвени и апробирани са тестове за обективна количествена оценка на нивото на усвоеност на компетенциите в обучението по волейбол (тестове за знания и тестове за спортно-

технически умения). Тестовете са обективни и могат да послужат за осъществяване на текущ и заключителен контрол.

IV. Заключение

Дисертационният труд на докторант Хр. Николов е едно солидно, теоретико-приложно изследване в областта на двигателното обучение и в частност във волейбола. Трудът е написан на много добър научен стил, илюстрирайки теоретическите и практико-приложни познания и умения на автора да анализира литературни факти, да планира и да реализира научно изследване, както и да анализира емпирични резултати, използвайки убедително много добрите си познания в математическата статистика. Схематичното онагледяване в дисертацията също е и направено много добре и отразява достоверно и информативно получените резултатите и идеи на автора. Всичко казано до тук ми дава непоколебимото основание да препоръчам на уважаемите членове на научното жури **ДА ПРИСЪДЯТ** на докторанта **Христо Николов Николов** образователната и научна степен **“ДОКТОР”** .

Подпис.....

/проф. дпн К. Костов/

Дата: 28.07.2015г.